

Portréty postav z generální zkoušky před světovou premiérou uveřejněné dne 18. května 1933 v periodiku *Prager Tagblatt*

Hans Krása

Zásnuby ve snu

Libreto

Rudolf Fuchs a Rudolf Thomas

podle novely

Fjodora Michajloviče Dostojevského

Strýčkův sen

Text kupletu „Sen o partii biliáru“

Max Brod

Český překlad

Vlasta Reittererová

Osoby:

Marja Alexandrovna	mezzosoprán
Zina , její dcera	soprán
Nastasja , švagrová Marji Alexandrovny	alt
Kníže	basbaryton
Pavel , příbuzný knížete	tenor
Barbara , poselkyně zpráv	alt
Sofia Petrovna , obyvatelka Mordasova	mezzosoprán
Archivář města Mordasova	baryton
Obyvatelky Mordasova	ženský sbor

Děj se odehrává během jednoho dne v ruském maloměstě Mordasov kolem roku 1850.

Mezi prvním a druhým dějstvím uběhnou dvě hodiny.

PROLOG

V městském archivu v Mordasově.

ARCHIVÁŘ

Jsem archivář z Mordasova.
Co se tu velkého odehraje,
to ve svém archivu uchovávám.
Jsou v něm osudové příběhy,
ty o vyhořelých srdcích, a stále vzrušují.
Ach, můj malý zakletý živote!
Shromažďuješ, do svazků vážeš, registruješ,
pořádáš akta nekonečnosti Mordasova.
Dnes u mě byl pan Fjodor Dostojevskij.
Poslali ho za mnou, prý píše romány
a chce napsat příběh o Zině.
Proč ne, ten příběh byl hodně zajímavý.
Vždyť se říká ještě dnes, že některá je
„krásná jako Zina“, a někdo „nešťastný jako Feđa“.
Nebo „potměšilý jako Pavel“
a „podivný jako kníže“.
A ta matka...
Bůh mě před takovou matkou chraň!
Někdo by řekl: „Co proti ní máš?“
Vždyť to byla báječná matka,
chtěla pro svou dceru jen štěstí.
A nedosáhla ho snad?“
O tomhle já nerozhoduju. Já jsem jen archivář.
Možná v takových věcech
neexistuje dobré ani špatné
a každý jedná, jak musí.
Poslechněte si tedy, jak to bylo,
úsuďte si udělejte sami!

PRVNÍ DĚJSTVÍ

1. OBRAZ

Zinin pokoj.

Malý, světlý a pohodlně zařízený, ale žádný luxus.

1. SCÉNA

BARBARA

Můj pán Feđa posílá moc pozdravů,
a taky tyhle květiny,
ať vás potěší.
Ať z nich máte radost,
když je váš slavnostní den.

ZINA

To mám radost, jsem šťastná.
Jak se Feđovi vede? Sotva se odvažuju zeptat.

BARBARA

Nechce se to zlepšit.
Má horečky, tu víc, tu méně.
Myslí jen na vás, šeptá vaše jméno.
Přál by si vás vidět a slyšet.

ZINA

Kdybys jen věděla, jak mě trápí,
že nejsem u něj, když mě potřebuje.
Ó, vytrvej, duše věrná!
Jdi a řekni mu, že zase
brzy přijdu! Tak jdi!

(Barbara odejde.)

2. SCÉNA

ZINA

Jsem to skutečně ještě já, ta,
která se s ním o nedělích toulala po lese?
Milujeme jen jednou.
Ne, neopustím tě, Fedo, to není možné.
Kdyby mě tak slyšela matka.
Mám se stydět? A za co?
Jen ať to ví! Lepší, když se to dozví
a přestane se svými vznešenými plány.
Příliš myslím na sebe. To není dobré.
Tak mě to Feđa naučil, já vím.
Tady se ale každý může zabývat jen sám sebou.
Je to tady Bohem opuštěný svět, jen praktický.
Kdyby tohle město nebylo tak malé,
tak hašteřivé, město, kde se lidi navzájem
nenávidějí, šla bych za svým miláčkem,
spěchala bych k němu, letěla k němu
osvětlenými ulicemi.
Ale mezi námi je propast,
protože Feđa je chudý a nemocný.
Ó, jak mě trápí vědět, že je sám.
Ale já jsem také samotná.
Však ať se děje cokoli, buď klidný, Feďo!
Vzdoruju světu! Nosím tě v srdci.

OPONA

2. OBRAZ

Velký obývací pokoj s klavírem.

Nábytek je solidní, avšak prostý. Nastasja, typická stará panna, kterou její švagrová Marja Alexandrovna, matka Ziny, přijala do domu, se kráší před zrcadlem. Vstoupí Marja Alexandrovna, dobře vyhlížející, energická a tíživá žena středního věku.

3. SCÉNA

MARJA ALEXANDROVNA

Aha, máme návštěvu, tak se musíš vyparádit.
Možná si tě Pavel všimne,
nebo dokonce starý kníže, kterého přivedl.
Za toho by se chtělo provdat celé město.

NASTASJA

(s ironickou devótností)

Vaše Milost ráda žertuje.
Já jsem jen chudá přibuzná
a kdo jí chleba milosti,
ten musí být pokorný.

MARJA ALEXANDROVNA

Nic než komedie.
Ty ještě způsobilš velké neštěstí.

NASTASJA

Copak jsem se o rodinu nestarala?
Zinu nevychovala? A nemiluju ji,
jako by byla má vlastní? Když jsi stonala,
hlídala jsem celé noci, věrně a obětavě!

MARJA ALEXANDROVNA

Oběti nežádám. Jen mi nekaž plány!

NASTASJA

Plány?

MARJA ALEXANDROVNA

Ne zrovna teď. Myslím vůbec.
Jdu se podívat, co kníže dělá.
Snad už se probudil.

(Vstoupí Pavel.)

4. SCÉNA

MARJA ALEXANDROVNA

Už kníže vstal? Může se k němu?

PAVEL

(velmi drze) Už je připraven.
Dřevěná noha sedí pevně,
(se smíchem) i paruka.

MARJA ALEXANDROVNA

Pořád takové žerty, žádný respekt,
ani před knížetem. Ach, ta mládež!
(odejde)

5. SCÉNA

PAVEL

Takovou vznešenou návštěvu ale přivedu jen já.

NASTASJA

Kde jste k němu přišel, pane Pavle?

PAVEL

Ach, kde! To musí mít jeden štěstí!
Padl mi do rány.

Cestuju s důležitým pověřením.

To víš, my diplomatičtí úředníci
jsme bohužel pořád na cestách.

Kočár se však najednou zastaví.

Přes silnici napříč leží nějaký vůz.

Kníže, starý dobrý kníže!

Představí se, ukáže se, že jsme příbuzní.

Naštěstí se mu nic nestalo,

jen jeho vůz je rozbitý a musí se opravit.

Knížecí kosti jsou jinak v pořádku.

NASTASJA

Takže jen čeká, až se opraví vůz?

PAVEL

To nebude dlouho trvat.

Ale celé městečko je z toho vzhůru nohama.

Kníže! Kníže! Vlastně jsem chtěl tou

vznešenou návštěvou jen udělat radost Zině.

Zina je dívka mého srdce.

(Marja Alexandrovna a Zina vstoupí.)

6. SCÉNA

PAVEL

Tady přichází, kéž by byla mou!

MARJA ALEXANDROVNA

Všechno je připraveno. Kníže hned přijde.

Pohni se, rozvesel se, Zino!

Je to kavalír, ten náš kníže!

Na něj vy mladí nestačíte.

Ještě pořád svěží, šarmantní, elegantní.

A jaký oblíbený vypravěč. Vsadila bych se,
že v mnoha městech pořád ten nejlepší!

Obleky má od prvotřídního krejčího.
Svěží pohled, pevný krok.
Lev salonů v Paříži i v Petrohradě.
A jaké má dobré, laskavé srdce!
Vzor ctnosti a dobroty!
Francouzský duch a hloubka duše.
Celkově vzato, je to úžasný muž.

NASTASJA

(drze) Vsadila by se, že v mnoha městech
pořád ještě ten nejlepší! Oblíbený! Milovaný!
Je to kníže, ale úplně hloupý, snadno
se nechá svést. Nic netuší
a zaplete se do její sítě.

PAVEL

Miluju jen tebe jedinou, ach, Zino!
Pořád mlčíte?

ZINA

Ušetřte mě toho!

NASTASJA

Vsadila by se, že ve všech městech
pořád ještě ten nejlepší!
(parodicky) Oblíbený!
Bohatý je, to by se jí hodilo,
získat ho pro Zinu! Jemné způsoby,
muž světa, ha, ha. Nohy ztuhlé,
vlasy falešné, celý neduživý.
Starý a bohatý, nemá všech pět pohromadě,
to by jí určitě vyhovovalo!

MARJA ALEXANDROVNA

(vzrušeně) Dech se mi zrychluje, srdce mi tluče!
Ne každý kníže je opravdový kníže.
Taková postava! Tady promlouvá příroda!
Jemné způsoby, muž světa
a umí žít. Je přítel našeho domu,
úžasný muž! Grandseigneur,
od hlavy až k patě! Kéž už by tu byl!
Dech se mi zrychluje, hned tu bude!
Srdce mi hlasitě tluče, zdá se mi,
že už ho slyším – ne, to ještě není on.
Honem! Pojď, Nastasjo, připravit snídani!
Pojď, pojď, honem...
(odejde i s Nastasjou)

7. SCÉNA

PAVEL

Kdy konečně promluvíte
a stanete se mou?

(Zina mlčí, duchem nepřítomna.)

(vzrušeně) Chcete mě trápit?

Stále jen mlčet?

(prudce) Je to Feđa,

(velice prudce) ten blouznivec, na něhož pořád myslíte?

ZINA

(klidně) Blouznivec...

PAVEL

Ten chudás...

ZINA

(klidně) Jen klidně urážejte...

PAVEL

(vzrušeně) Idealista, který útočí
na zřízení naší vlasti.
Kdyby nebyl nemocný,
seděl by už dávno na Sibiři.

(prudce) A právem.

(něžně) Co pro vás ale znamenám já?

ZINA

Jste starý přítel, nic víc.

PAVEL

Starý přítel, nic víc?

Láska a naděje, všechno pryč!

Nenávist ve mně klíčí ...

ZINA

Já miluju jen Feđu.

Všeho se vzdám, jen když se uzdraví.

Miluju Feđu!

8. SCÉNA

MARJA ALEXANDROVNA

(rozrazí dveře, s nadšenou podlézavostí)

Nesmírně nás těší, že vás můžeme přivítat
jako našeho hosta!

(následuje ji Kníže a Nastasja)

Vůbec jste se nezměnil, můj drahý kníže.

KNÍŽE

Vy také ne, milá Marjo Nikolajevno.

MARJA ALEXANDROVNA

Ale kníže, já jsem přece Marja Alexandrovna.

KNÍŽE

Ach, promiňte, ta paměť!

MARJA ALEXANDROVNA

(ukáže na Zinu)

Má dcera Zina.

KNÍŽE

Vaše dcera... Jaká grácie,
jaký šarm, jaká krása!

NASTASJA

Starý už se zapaluje!

KNÍŽE

Připomíná mi jednu dámu v Paříži,
hrála v jednom vaudevillu ode mě.
Byly v tom pěkné bonmoty.
Vynikající věci!

NASTASJA

Kupodivu i ty jeho nesmysly
se kuplířské matce líbí.

KNÍŽE

V cizině jsem byl velmi známý.
Dokonce s lordem Byronem jsem se spřátelil.
Na vídeňském kongresu tančil
výtečně krakowiak.

MARJA ALEXANDROVNA

Cože, s lordem Byronem? Jaká čest!

NASTASJA

Co to ten starý blázen říká za nesmysly!

PAVEL

(se smíchem) Lord Byron? Ale strýčku, co to povídáte...

KNÍŽE

(vesele) No tak to byl někdo jiný...

Správně, jeden Polák, polský kuchař,
pak si zlomil nohu

(pyšně) a já na to napsal báseň.

(trochu nemotorně) „Náš báječný Polák

tancoval krakowiak,

ale s nohou zlomenou

měl už s tancem konečnou!“

(trošku tančí)

MARJA ALEXANDROVNA

Bravo, no ne, jak kouzelné,

výtečné, bravo!

NASTASJA

Ten se mi líbí čím dál víc,

je to čím dál lepší.

Bravo, ty kuplířská babizno!

PAVEL

Bravo, výborně,

úžasné, bravo!

KNÍŽE

(vesele) „Ale s nohou zlomenou...“

MARJA ALEXANDROVNA

Ne – tak duchaplný člověk jako vy,

můj kníže, by neměl zůstat sám,

možná i zemřít v osamění,

bez milující ženy, bez dětí,

nezažít štěstí!

NASTASJA

(stranou) Jak se mu vlichocuje... Podkuřuje mu,
jen aby ho pro dceru ulovila!

KNÍŽE

Zemřít osamělý! Ach, jak jste to

vystihla. Už dnes mě trápí dna!

A nemám nikoho, kdo by se o mě staral!

Nemoc, mé milé, ta umí potrápít!

MARJA ALEXANDROVNA

Však by bylo jinak, můj příteli,

kdybyste si zvolil choť,

milující a věrnou!

NASTASJA

Jak toho starého chudáka vábí!

PAVEL

Ta má určitě něco za lubem.

KNÍŽE

Možná má pravdu,

omládl bych...

Možná má pravdu,

uzdravil bych se...

MARJA ALEXANDROVNA

Musí se to podařit, ještě dnes.

NASTASJA

Na tu mazanou babu je třeba si dát pozor.

PAVEL

Něco plánuje, matka vychytralá.

KNÍŽE

Člověk nemá být sám, tak to stojí
v bibli. Člověk nemá být sám.

MARJA ALEXANDROVNA

(stranou) Tak duchaplný muž a tak krásná žena,
jaký by to byl pár.
Zdá se, že to vypadá příznivě.
Zbohatneme a budeme šťastné
a kníže nám ještě bude vděčný.
Jen musím ještě přesvědčit Zinu,
že jde o její štěstí.
Musí se to podařit, ještě dnes.

PAVEL

Zdá se, že se má strýček
chytit do smyčky. Ta stará něco chystá.
Musím se mít na pozoru.
Teď je mi jasné, co Zina myslela:
„Jste starý přítel, nic víc.“
Vypadá to, že je s matkou zajedno.

NASTASJA

Dceruška se má pěkně zaprodat,
ta baba něco chystá.
Já si také přisolím. Jen nezapomeňte
na Nastasju! Nezapomeňte na Nastasju!
Na mě nezapomeňte. Ony ho chtějí úplně
připravit o rozum.

ZINA

Moci být u tebe, jak bych byla šťastná!
Ó, kdybych byla u něj, uzdravil by se.
Milovaný, ty mě voláš! A já k tobě nesmím,
láska k matce – a láska k Fedovi,
to mi zlomí srdce.

KNÍŽE

Zvolím si nevěstu. Je na čase,
abych ji našel, jinak mě zabije nemoc
nebo osamělost. Ještě je čas,
ještě se cítím mladý pro manželství.
Zvolím si manželku, která mi vrátí
štěstí a věčné mládí. Ano, máte pravdu.
Však teď musím na návštěvu
ke guvernérovi. V poledne jsem
zpátky. Pojď, Pavle!
Adieu, ma charmante,
ma belle demoiselle Sina!¹
Adieu, moji milí.
(odchází s Pavlem a s Nastasjou)

9. SCÉNA

MARJA ALEXANDROVNA

Zino!
(energicky) Musím si s tebou promluvit.
(klidněji) Bolí mě, že se trápíš.
Každý se diví, že ještě nejsi vdaná!
(něžně) Ale jsou tady snad muži pro tebe?
A vždyť víš, že nejsme bohaté.

ZINA

(ironicky) Chceš mě snad provdat za knížete?

MARJA ALEXANDROVNA

(spěšně) To jsem neřekla. Ale když to
sama říkáš...
Myslím, že by ti to přineslo štěstí.

¹Na shledanou, má půvabná, má krásná slečno Zino!

ZINA

Už když tu kníže seděl,
tušila jsem, na co myslíš.
Jsou mi protivné, ty tvoje plány.

MARJA ALEXANDROVNA

Jsi popudlivé, nemocné dítě.
Nechápeš snad,
že chci pro tebe to nejlepší?
Odejdeš z tohoto odporného místa,
kde tě nenávidí, protože jsi krásná.
Jenže ty myslíš pořád ještě na Fedu!
Na toho nemocného orla,
kterého lidé nenávidí
a úřady pronásledují.
Poslouchej, co ti povídám:
Kníže už nebude už dlouho žít,
dny lidského života jsou sečteny.

ZINA

(prudce) Tak se zkrátka vdej za knížete,
vezmi si jeho peníze a čekej, až umře!

MARJA ALEXANDROVNA

(naléhavě) Podívej se na sebe do zrcadla!
S takovým bohatstvím krásy obětuješ
tomu muži své nejlepší mládí.
(energicky) Je to snad podvod, nebo hanebnost?
Jestli ti vadí peníze, tak se jich vzdej,
když je tak nenávidíš!
Rozděl je chudým!
Pomoz i jemu, Fedovi,
(vážně) na smrtelné posteli!

ZINA

On už mou pomoc nebude potřebovat.

MARJA ALEXANDROVNA

(prudce) Já se vyptávala, protože i já mám srdce.
Lékař mi řekl, že jeho nemoc je nebezpečná,
ale že se dá vyléčit.
Ve Španělsku, říkal doktor, je ostrov,
jmenuje se Madeira nebo tak nějak,
jako víno.
Tam se takoví nemocní uzdraví.
Už jen ty myrty, cypřiše
a Španělé na mezcích...
A kouzelná Alhambra
na poetické povahy ohromně působí.

ZINA

(smutně) On mou pomoc nepřijme.

MARJA ALEXANDROVNA

Dej mu naději, slib mu svou lásku!
Řekni mu, že se za něj provdáš,
až zas budeš volná.
(pateticky) Zino, je v tvé moci ho zachránit!

ZINA

(váhavě) Cítím, jak život naléhá, chce ode mě oběť.
Mé srdce doufá v lepší časy!
Budiž, jsem připravena!
Kvůli Fedovi! Ať je po tvém!
(energicky) Pro tebe! Fedo!

OPONA

3. OBRAZ

Pokoj.

*O dvě hodiny později, po obědě; ve stejném, jen slavnostně
vzdobeném pokoji.*

10. SCÉNA

NASTASJA

(zlomyslně) Prostřeno pro tři! A troje příbory!
Ve třech je to veselé, ve třech bude
veselo, ve třech to bude veselé.

PAVEL

Pročpak veselé, milá Nastasjo?

NASTASJA

Pročpak veselé, milý pane Pavle?
Bude se rozpřádat síť,
ale nesmí na ni slunce zasvítit.
V kalné vodě ryby dobře berou,
rybička nesmí uniknout.

PAVEL

Co to povídáte o rybaření?
A kdo nesmí uniknout?

NASTASJA

Bude se rozpřádat síť,
ale nesmí na ni slunce zasvítit.

PAVEL

Tomu ať rozumí, kdo umí.
Je to den jako každý jiný.

NASTASJA

Pojďte tady za ten paraván!

Ať slyšíte, co dokáže lest.

(ironicky) Domácí paní vás postrádat nebude.

11. SCÉNA

*(Pavel se schová za španělskou stěnu. Spěšně vejde Marja
Alexandrovna.)*

MARJA ALEXANDROVNA

(nervózně) Je to v pořádku, Nastasjo.

Kde je náš host Pavel?

NASTASJA

(klidně) Pavel posílá mnoho pozdravů.

Je na návštěvě u známých.

MARJA ALEXANDROVNA

To se docela hodí, beztak bych nevěděla,
kam s ním! Tak jdi, Nastasjo!

*(Nastasja předstírá, že místnost opustila a schová se také
za stěnu.)*

(vzrušeně) Už jde!

(Kníže vejde se Zinou.)

12. SCÉNA

KNÍŽE

(lehce rozjařený)

Charmant, charmant. Jídlo jako u dvora!

A to víno, to víno!

Nic se nedá vytknout. A tady ještě likéry!

Však dovolit si nesmím.

MARJA ALEXANDROVNA

Ach, jen si klidně dovolte, můj milý příteli.
Jste přece ještě mladý a nikdy nezestárnete.
Šálek kávy? Zina ji sama připravila!
Ona je skvostné, úžasné děvče,
a vychované pro domácnost.

KNÍŽE

Charmant, charmant. Nádherné děcko!
Jak hrdá a ušlechtilá! V každém pohybu.
A ten půvab! Ten půvab!

MARJA ALEXANDROVNA

Nejkrásnější však je, když zpívá!

KNÍŽE

Ach, zpívat, zpívat! Tak rád si poslechnu!

MARJA ALEXANDROVNA

(naléhavě) Prosíme tě, Zino,
něco krásného, oduševnělého!

ZINA

(žalostně) Proč jen jsem se narodila!
Ne, nemůžu zpívat.

MARJA ALEXANDROVNA

Mysli na Feđu, podvol se!
Bez tebe je ztracen!
(tichounce k Zině) Zpívej pro Feđu!

KNÍŽE

Oduševnělého, prosím, ach, ten půvab!

ZINA

(jde pomalu ke klavíru a začne zpívat)
Ctnostná bohyně, stříbrem pokrytá,
tyto posvátné staré rostliny,
obratte k nám svou laskavou tvář,
bezmračnou a nezahalenou.

KNÍŽE

Není to z Normy od Belliniho?
Anděl – tak zpívá jen anděl.
Jak je úžasná, já se zblázním!
Ó kéž bych mohl říci:
„To zpívá pro tebe, jen pro tebe.“
Ó, jaké štěstí v mém věku
být jí milován.

MARJA ALEXANDROVNA

Prosím, kníže, poslechněte nás!
Proč se vzdalujete světu, ó kníže?
Vzpomínáte si na své spanilé mládí,
na ty zlaté, bezstarostné dny?
Budou snad muži jako vy někdy staří?
Účinkuje to, Bůh buď pochválen!
Účinkuje to, účinkuje to, Bůh buď pochválen!

PAVEL

Tak knížete chceš teď chytit do osidel,
nad mým bédováním se neslituješ.
Co pamatuju, měl jsem, Zino, rád jen tebe.

NASTASJA

Hleďme, má holubička,
hleďme, můj andílek,
úplně tak, jak jsem si myslela.
Teď toho starého, vetchého knížete
připraví o tu trošku rozumu.

Hledme, slyšme, no to je pěkné!
Sama bych od koukání a poslouchání
skoro zahynula!
Já vřu, úplně vřu zlostí.

KNÍŽE

Kdo by si pomyslel, kdo by uvěřil,
že se ještě takhle zamiluju!
Jak je úžasná, já se prostě zblázním.
Ó, jaké štěstí, být jí milován.

PAVEL

Ach, Zino, co pamatuju,
ze srdce jsem miloval jen tebe.

MARJA ALEXANDROVNA

Dokážu si představit vaši budoucnost.
Jste muž ducha, ušlechtilé myslí,
svět je vám otevřený.
Chcete snad svou nadějí promeškat?
Vy! Budoucnost vám přece rozkvétá!

ZINA

... bezmračnou a...

NASTASJA

Hledme, slyšme, pěkné, jak pěkné!
Jen klid! Já kypím vzteky.

ZINA

Můžu už jít?

KNÍŽE

(*vzrušeně*) Ó ma charmante enfant!²
Jsem bez sebe!

²Ó, mé půvabné dítě

ZINA

(*utrápena*)

Můžu teď jít?

KNÍŽE

Zůstaňte, prosím!
Tolik jste mi toho připomněla.
Ó ma charmante châtelaine!³

MARJA ALEXANDROVNA

Ale kníže! Vy se ještě
do mé dcery zamilujete!

KNÍŽE

Jsem do ní zamilován k zbláznění.

MARJA ALEXANDROVNA

Vy žádáte o její ruku!
Vy mi ji ještě odvedete!
Cítím to.

KNÍŽE

Zbožňuju ji!

MARJA ALEXANDROVNA

(*k Zině*) Ty opustíš svou matku?
(*pláče*)

Ona je můj klenot, kníže!
Ochraňujte ji dobře!

³Ó, má půvabná zámecká paní. (Châtelaine je také „přívěsek“ – může být chápáno jako slovní hříčka.)

KNÍŽE

Pošlu hned na svůj statek.
Že nechám moc pozdravovat,
ať mi pošlou rodinný poklad,
ten jí položím k nohám.
Je mi tak krásně!

(nervózně) Nevím ani jak.

Miluju život, moc.
Však teď si musím, odpusťte mi,
trochu odpočinout.

MARJA ALEXANDROVNA

Jistě, bylo toho příliš.
Doprovodím vás.
Krásný sen učiní mnohé pravdou
a nastanou lepší časy.

NASTASJA

Ta toho starého, vetchého knížete
připraví i o tu trošku rozumu.

KNÍŽE

Ach, ten půvab!

ZINA

Proč jen jsem se narodila?

(Kníže odchází zavěšen do Marji Alexandrovny.)

13. SCÉNA

PAVEL

(vzběhne ze skrýše)

(zuřivý) Taková podlost!

ZINA

Je nízké a neslušné tajně poslouchat!
Ale vás se nebojím.

PAVEL

(rozrušen) Teď aspoň znám vaše úmysly!
(blíží se k Zině, chce ji k sobě strhnout)

ZINA

(odstrčí ho)

Nechte mě! Nikdy jsem vás nemilovala!
(rychle odejde)

14. SCÉNA

(Pavel sám, nemá hra; mezitím vstoupila Barbara a s dopisem v ruce stojí nerozhodně u dveří.)

PAVEL

(prudce) Co tě sem přivádí? Co to máš v ruce?

BARBARA

(váhavě) Promiňte, dopis...

PAVEL

(prudce) Dopis? Tak mluv přece!

BARBARA

(smutně) Od mého pána, dopis.
(vzrušeně) A mám přinést odpověď...
Od slečny Ziny.

PAVEL

(rychle) Sem s tím dopisem! Musím ho mít!

(klidněji) I kdybych za to měl propadnout peklu!

Slečna Zina tu není.

Jděte domů, dobrá ženo.

Odpověď přinesu sám,

cestu znám dobře.

BARBARA

(na odchodu)

Budte s Bohem!

Kristus a všichni svatí s vámi!

(odejde)

15. SCÉNA

PAVEL

(prudce) Tak se podívejme, co jsem ukořistil!

Ať je zpráva dobrá, nebo špatná...

nechci, aby se ji dozvěděla!

(otevře dopis)

„Žij blaze, ó Zino! Musím umřít...

Dílo, kterému jsem byl oddán,

dokončí jiní.“

(stranou) To se nestane.

Bůh cara chraň!

(čte dál)

„Neváhej, Zino, přijď za mnou!

Chci tě vidět! Můj život se počítá

možná už jen na hodiny.

Přijď hned! Prosim tě z celého srdce.

Bliží se konec! Přijď! Jsem připravení!“

Mám být darebák a dovolit si

takový dopis na rozloučenou zatajit?

Mám být čestný člověk a říct jí to?

Ach, jak takové temné otázky tísní!

Odevzdám-li jí to psaní,

pak je konec s nadějí, že ji získám.

Mám být darebák, zatajit dopis,

kteřý jí píše umírající?

Mám být poctivý? Přemoci se?

Mám jí říct: „Tady je, Zino, dopis

od tvého nejmilejšího Fedil!“

Když to psaní před ní schovám,

pak to poslouží mému cíli,

pak smím doufat, že se stane mou!

Někdo jde... To nutkání mě přemáhá!

Dopis mi hoří v ruce,

uhasím jeho plamen!

16. SCÉNA

(Vstoupí Nastasja.)

NASTASJA

Chtějí to utajit. Ale já mám plán!

Prý se to město má dozvědět až po svatbě!

Ale já mám plán!

Dělejte, co radím! Zalarmuju

všechny tetky, budou zuřit zlostí.

Shromáždí se tady,

aby knížete uchránily před neštěstím.

Tak se list obrátí

a místo tiché slavnosti

vypukne rámus v celém městě.

PAVEL

Tys mi přinesla samé trápení,

a já myslel jen na tebe.

NASTASJA

Chtěly mě odstrčit.
Ale já mám plán!
Dělejte, co radím!
To má člověk za svůj život a lásku!
Ale já mám plán
Dělejte, co radím!
Zaženeme je do úzkých,
všecko vyzvoníme,
tetky pozveme,
pak se konečně musí
kníže probudit!
Mé srdce se uklidní,
sladkou pomstou
utiším rozechvělou duši.

PAVEL

Málo platné říkat,
že si z toho nic nedělám!
Nějak je třeba se z kruhu
horoucích myšlenek vymotat.
Pak se mé srdce uklidní,
sladkou pomstou
přikryju rozechvělou duši.
Ó, ty jedovatý hade,
urazila jsi mou hrdost.

NASTASJA

Jdi už k čertu,
já jsem nachystána,
brzy bude jasno.

PAVEL

Nechce o mně ani slyšet,
nechá se muži obalamutit.

NASTASJA

Tobě a tvým pletichám, Zino,
se směje celý svět.
Teď chceš svést toho starce,
poplést ho a cukrovat s ním,
prstenem se ozdobit
a ztratit sebe sama.
Taková ostuda, taková hanba!
Jdi teď k čertu,
já jsem nachystána,
brzy bude jasno.
Taková ostuda, taková hanba!

PAVEL

Nadbíhal jsem jí, kde jsem mohl,
jako nějaký zelenáč.
Teď o mně nechce ani slyšet,
mamonek se nechá oslepit,
zvolí starého knížete,
jen aby nepřišla o jeho statky,
o jeho statky, o jeho duše...

PAVEL a NASTASJA

... a bude počítat, kolik mu zbývá roků.
A moje pomsta se přičte k tomu!
Pomsta a hanba tě nemine!

NASTASJA

Zalarmuju tetky,
budou zuřit zlostí.
Shromáždí se tady,
aby knížete uchránily před neštěstím.
Tak se list obrátí,
a místo tiché slavnosti
vypukne rámus v celém městě.

PAVEL

Tys mi přinesla samé trápení,
a já myslel jen na tebe.
Zaženeme je do úzkých,
všecko vyzvoníme,
tetky pozveme,
pak se konečně musí
kníže probudit!
Mé srdce se uklidní,
sladkou pomstou
utiším rozechvělou duši.

PAVEL a NASTASJA

Mé srdce se uklidní,
sladkou pomstou
utiším rozechvělou duši.
Jdi k čertu,
jsem nachystaná/nachystaný,
brzy bude jasno.
Tobě a tvým pletichám, Zino,
se směje celý svět *atd.*
Teď nechce o něm / o mně slyšet,
mamonem se nechá oslepit,
zvolí starého knížete,
jen aby nepřišla o jeho statky,
o jeho statky, o jeho duše
a bude počítat, kolik mu zbývá roků.
Pomsta, moje je pomsta, tvoje hanba!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

1. OBRAZ

V ložnici knížete.

1. SCÉNA

(Kníže je sám. Někdo hra. Pozvolna se probouzí. Posadí se před zrcadlem a zkouší paruky, něco si pobrukuje. Vstoupí Pavel; kníže ho ještě nevidí.)

PAVEL

Nastasja pozvala k tajné oslavě
celé město.
Teď ještě získat tady toho.
Milý kníže!

KNÍŽE

(ulekne se)

Kdo je tu?
Ach, to jsi ty! Trochu jsem
odpočíval a usnul jsem,
(vyděšeně) ani nemám na hlavě paruku.

PAVEL

To nevadí.

KNÍŽE

(plačtivě) Teď znáš moje hluboké tajemství,
že mám falešné vlasy.

PAVEL

Džentlmen přece nic nevyzradí.

KNÍŽE

Jsi šlechtný člověk.
Tobě můžu svá tajemství
odhalit. Podívej, ten knírek!

PAVEL

Nádherný!

KNÍŽE

Je falešný.

PAVEL

A licousy jistě obarvené?

KNÍŽE

Taky falešné.

PAVEL

To není možné. Žertujete?

KNÍŽE

Parole d'honneur!⁴ Nikdo tomu nevěří,
dokonce můj sluha Theophil,
který mi vousy lepí, si myslí,
že jsou pravé. Lidi říkají, že vypadám
jako Napoleon! Třeba byla i ta jeho
kadeř, co mu padala do čela, falešná?
Jen si to představ! Mon ami!⁵
Docela bych zapomněl!

(vzrušeně) Představ si, já dnes
vyslovil nabídku k sňatku!

PAVEL

(se smíchem) Nabídku k sňatku?

KNÍŽE

To není žert! C'est une charmante personne,⁶
(tlumeně) ale přiznám, že jsem asi
jednal neuváženě.

PAVEL

(energicky) Ale kdy jste to udělal?

KNÍŽE

Ach... Vlastně ani nevím.

PAVEL

(naléhavě) Třeba se vám to jen zdálo?

KNÍŽE

Cože? Zdálo?
(vzrušeně) To se musím hned zeptat dcery domu,
ta šťastná nevěsta je totiž ona!

PAVEL

Aha! Tak to se vám zdálo zcela určitě!
Takové chudé děvče,
a ji že by žádal o ruku šlechtic jako vy?
Jen sen, pro zasmání, nic víc!

KNÍŽE

Asi to tak bude, já mívám
podivné sny.

PAVEL

Nebezpečné sny!

⁴Čestné slovo.

⁵Můj příteli.

⁶Ona je okouzující osoba.

KNÍŽE

Můj milý příteli, často je těžké
sen a život od sebe rozlišit.
Tyhle vlasy jsou falešné, je to jen paruka
a to sen není. Ale vous není nalepený,
ten je pravý.

PAVEL

Rád uvěřím.
Vypravujte mi ještě nějaký váš sen.

KNÍŽE

Tak se mi třeba zdálo, že jsem byl u sultána –
pili jsme spolu silnou černou kávu!
Tančily tam nádherné ženy,
říká se jim odalisky.
Tančily skoro nahé, bez závoje,
a vypadaly jako ze slonoviny.
Ještě teď cítím vůni ambry,
jak převanuly kolem mě.
Byla to bezbolestná láska,
skoro i bez rozkoše.
Směl jsem si zvolit, ale neudělal jsem to
a bylo mi z toho dobře na duši.
Bylo to dobré pro všechny,
také pro ně!

PAVEL

Takový sen bych vám pomalu záviděl...
Vypravujte ještě něco!

KNÍŽE

To se mi jednou zdálo o partii biliáru,
já hrával výtečně, o tom ty nemáš páru.
Vzal jsem si kouli nejtěžší, a nikdy nechybil.
Už několik dní jsem tenkrát tou hrou žil.

A nekoukej tak hloupě, jako bych ti lhal,
vždyť mohli jsme hrát ještě dneska, pořád dál.
Ta série zkrátka nechtěla konec mít,
po 5000 koulích mi zmizel z prstů cit
a ruka otekla a strašně bolela.
Můj spoluhráč se nudil, odpadl docela,
pomalu začal už mechem obrústat.
Konečně někdo řekl, že tak se nedá hrát:
„Knížete musíme snad znarkotizovat,
vždyť ho to ještě může život stát!“
Někdo mě čímsi asi omámil –
a konečně jsem se tedy netrefil.
Ale jen o maličko, o kousíček jen.
Na mou věru, byl to prapodivný sen.

PAVEL

Tak vidíte, milý strýčku, a také
tentokrát je to jen zvláštní sen.

KNÍŽE

Podivuhodné! Takže to se Zinou
se mi jen zdálo?

PAVEL

(prudce) Není pochyb! Určitě jste jen snil.
Tak pojďme už. Dámy čekají.
Řekneme jim, že zítra odjíždíme.

KNÍŽE

(váhavě) Tak ano, pojďme. Byl to podivný sen.
Jak zvláštní! Nejkrásnější jsou v životě
sny, v nichž se vyplní nesplnitelné.

2. OBRAZ

Velká předsíň v domě Marji Alexandrovny.

Marja Alexandrovna a Nastasja jsou v pokoji, zvenku je slyšet ženský sbor.

2. SCÉNA

ŽENSKÝ SBOR

(za dveřmi)

To je počasí, hrůza!
Jestlipak jsou dámy doma?
Je milé se tu s vámi setkat!

MARJA ALEXANDROVNA

(s odporem) Proboha! To jsou snad všechny ženské z města! Co je sem přivádí?
Kdo je pozval? Nikdo jiný než ty!
Určitě ty! No počkej, Nastasjo!
To je tvoje práce!

NASTASJA

Co vám to vadí? Co si myslíte?
Mně je jedno, jestli sem někdo chodí,
ale je třeba jim otevřít. Já za to nemůžu.
Dovolíte, pustím je dovnitř. Pojdte dál!
Vstupte! Já za to nemůžu.

3. SCÉNA

(Vstoupí asi 15 žen.)

MARJA ALEXANDROVNA

(s potlačovanou nevolí)

Dobrý večer, vítám vás. Jen náhodou
jste mě zastihly. Prosím, přijměte místo,
(s hněvem) milé přítelkyně!

ŽENSKÝ SBOR

Tak se posadme. Tady je místo!

NASTASJA

(tiše) Já za to nemůžu.

ŽENSKÝ SBOR

Nepřišly jsme jen tak pro nic za nic!
Legrace musí být! Veselo!

MARJA ALEXANDROVNA

(ironicky) Ó, jaká radost! Šťastný nápad jste měly!
Asi mi přicházíte něco říct.
Tak mluvte, nemusím se přece ptát?

ŽENSKÝ SBOR

Přicházíme vás o něco poprosit,
vás a slečnu Zinu!
A neříkejte „ne“, neříkejte „ne“!

MARJA ALEXANDROVNA

O co jde, moje milé?

ŽENSKÝ SBOR

O spoluúčast, o spoluúčast
při dobročinné slavnosti. Prosíme,
abyste vy a slečna Zina pomohly!

MARJA ALEXANDROVNA

Děkujeme, jistě pomůžeme,
přijímáme, že jsme tak troufalé.

ŽENSKÝ SBOR

Ona tomu věří, výtečně!
Věř, že jsme přišly kvůli tomu!

4. SCÉNA

(Vstoupí Pavel.)

MARJA ALEXANDROVNA

Vy tady?

PAVEL

Přicházím právě od knížete!

MARJA ALEXANDROVNA

(spěšně) Už je vzhůru?

ŽENSKÝ SBOR

Kvůli němu jsme tady, už aby se objevil!

I když je tak churavý, chceme i jeho poprosit,
aby se zúčastnil naší slavnosti.

PAVEL

(energicky) Ano, už se probudil a je čilý.

A nedělejte z něj hlupáka, opilce!
Fuj!

MARJA ALEXANDROVNA

Copak se všichni spiklí?

Naděje na štěstí se ale nevzdávám.

PAVEL

Že by byl zrovna bystrý, to se
o něm tvrdit nedá. Ale chtít ho takhle
lapit, to je špatná hra! Zním svou povinnost.
Zítra ráno se vrací domů.
Postarám se, aby odjel.

MARJA ALEXANDROVNA

Copak se všichni spiklí?

Naděje na štěstí se ale nevzdávám.

ŽENSKÝ SBOR

To není v domě nikdo, kdo by ho zadržel?
Kvůli něčemu jinému jsme sem přišly.

5. SCÉNA

SOFIA PETROVNA

(opilá, vrazí dovnitř)

(vzrušeně) Ach, Marjo Alexandrovno. Tady se slaví,
zapíjejí se zasnuby!

(Všechny se smějí.)

MARJA ALEXANDROVNA

(hněvivě) Hlavně vy už jste si zavdala.

SOFIA PETROVNA

Žádný strach! Opilá nejsem,
však zas hned jdu, ani se neposadím.
Přišla jsem se jen podívat,
jestli je pravda, co se povídá?

(zlomyslně) Že jste opila toho
starého knížete a donutila ho,
aby Zině nabídl sňatek?

ŽENSKÝ SBOR

Knížete? Tak přece, slyšíte to?

SOFIA PETROVNA

Nastasja mi všechno prozradila!
Já vám ukážu, co je to slavit zasnuby
a nepozvat mě! Ale kašlu vám na to!
Já jsem vdova po plukovníkovi,
něco lepšího než vy!

MARJA ALEXANDROVNA

(hrozivě) Jestli okamžitě neopustíte můj dům...

SOFIA PETROVNA

Vy mě nebudete vyhazovat! Půjdu sama!
Přiveďte si pod čepec, koho chcete!
A kdyby se to nepovedlo tentokrát,
však už mám pro vás někoho v rezervě,
z městské nemocnice.

(odejde)

MARJA ALEXANDROVNA

Ubožáčko!

(hrozivě) Jen počkej!

ŽENSKÝ SBOR

To není špatné, přísámbůh!
(smějí se)

6. SCÉNA

(Kníže se objeví v prostředních dveřích.)

KNÍŽE

Co se to tu děje, mé dámy?

MARJA ALEXANDROVNA

Vítejte, milý kníže!

ŽENSKÝ SBOR

(velice afektovaně)

Už jsme na vás čekaly!
Velmi netrpělivě!

KNÍŽE

(poněkud v rozpacích)

To mi nesmírně lichoťí.
Však už se dlouho nezdržím.
Odjíždím totiž do ciziny.

ŽENSKÝ SBOR

Do ciziny? Proč nás chcete
opustit, princí?

KNÍŽE

Chci poznat nové ideje.

PAVEL

To asi dáte svým rolníkům svobodu?

KNÍŽE

Právě to jsem si předsevzal.

PAVEL

Všude tyhle převratné myšlenky!
Nezůstanu tu, jestli budete
takhle pokračovat!

(zlomyslně) Jestlipak se vám to jen nezdálo?
(směrem k hostům)

Abyste věděly, mé dámy,
chvilí předtím, než jste přišly, jsme se
bavili, jaké mívá starý pán sny.

KNÍŽE

Počkej, můj milý! Správně,
snil jsem, ale o něčem
docela jiném, mnohem krásnějším.

MARJA ALEXANDROVNA

(nervózně) Kníže, milý kníže, jakpak jste se vyspal?

KNÍŽE

Vyspal? Nádherně! A snil jsem,
zdálo se mi něco úžasného!

ŽENSKÝ SBOR

Kníže měl sen! Ó, prosím, vyprávějte!

KNÍŽE

(vzrušeně) Něco úžasného, ale je to
hluboké tajemství.

ŽENSKÝ SBOR

Ale vyprávět se to jistě dá!
Tak rády posloucháme vyprávění snů.

PAVEL

(velmi drze) Můj milý kníže! O co, že uhadnu.
Stojí vám to napsáno na tváři,
že jste se ve snu ucházel
o krásnou dámu.

7. SCÉNA

(Objeví se Zina, ale zůstane v pozadí.)

ŽENSKÝ SBOR

To nám rozhodně musíte prozradit!
Nebudete to přece před námi tajit.

KNÍŽE

(rozpačité) Mé dámy! Mé dámy! Když na tom tedy trváte.
Byla to ta nejrozkošnější, řekl bych skoro
nejpůvabnější bytost.
Blahem se rozplývám, když si jen
na ten sen vzpomenu.

ŽENSKÝ SBOR

To musela být jedine Zina.
Zina je ze všech nejkrásnější.
Přiznejte to přece, kníže!
Že byla nevěsta vašeho snu Zina?

KNÍŽE

Byl to jen sen, mé dámy.
(ve velkých rozpacích, obrácený k Zině)
Promiňte, milá slečno,
padlo tu vaše jméno...

ŽENSKÝ SBOR

Však se ožeňte! Proč byste
se nemohl oženit ve skutečnosti?

KNÍŽE

(zmateně) Proč? Proč bych se s ní neměl
skutečně oženit?

PAVEL

Co to blábolíte?

KNÍŽE

Už rozumím, můj příteli.
Sen zůstane snem.
A vy, mé dámy, nezapomínejte,
že jsem přece jen starý muž.
Škoda, škoda, ale už jsem řekl,
že zítra odjždím.

ŽENSKÝ SBOR

(velmi ironicky) Město bude opuštěné,
matka bude truchlit.

MARJA ALEXANDROVNA

Oni se všichni, všichni spikli.

NASTASJA

(zlomyslně) Nastasja se bude smát.

ŽENSKÝ SBOR

(vesele) Co teď bude paní domu dělat?

MARJA ALEXANDROVNA

(energicky) To stačí!

Mé dámy, vám se snadno žertuje.

Já bych ráda to tajemství zachovala.

ŽENSKÝ SBOR

Tajemství vyjde najevo.

Tajemství! Teď to vyjde najevo,

teď to bude jasné.

NASTASJA

Teď to vyjde najevo, teď to bude jasné.

MARJA ALEXANDROVNA

Byla bych ho ráda zachovala.

Rodinné záležitosti se nezveřejňují.

Ale náš milý host už to napůl prozradil.

Je tedy zřejmé, že by byl rád,

abych řekla všechno. Kníže, okouzlen

krásou mé dcery Ziny – ať to tedy víte –,

dnes po obědě požádal zcela vážně o její ruku.

ŽENSKÝ SBOR

To je štěstí! Ne, něco takového! Tak přece!

Ona dostane knížete a kníže Zinu.

(chtějí mu gratulovat)

KNÍŽE

(váhavě) Jak dojemné!

MARJA ALEXANDROVNA

Polibte mě, můj synu!

(Celý ansámbl je čím dál nervóznější!)

KNÍŽE

(zmateně) Jen se divím, že ctěná dáma

můj sen tak navlas přesně

uhodla. Báječný instinkt.

ŽENSKÝ SBOR

(pobaveně) Byl to tedy přece jen sen!

Člověk už ani nevěří vlastním uším.

MARJA ALEXANDROVNA

(zlostně) Přestaňte už s těmi sny, kníže!

KNÍŽE

Podivuhodné, všechno v tom snu

vypadalo jako tady.

MARJA ALEXANDROVNA

Přisahám vám, že to byla skutečnost!

ŽENSKÝ SBOR

To potřebuje odvalu, odvalu!

Stará ztratí kontrolu,

pochopí, popadne ho za ruku,

a už aby vstoupil do manželského stavu.

Byl to sen, nebo bděl?

KNÍŽE

Že by?

(energicky) Ne! Byl to jen sen.

(hledající pomoc)

Tak řekni taky něco, Pavle!

Přece jsme si to vysvětlili.

PAVEL

Dokonale! Byl to sen,

vzácná imaginace.

MARJA ALEXANDROVNA

(velice rozčilená)

Vy jste ten darebák, co všechno

vyzradil! Našeptal jste mu,

že se mu to jen zdálo.

ŽENSKÝ SBOR

Ona trvá na své představě,

že se sny mohou uskutečnit.

Ona trvá na své představě,

že sny mohou být skutečné.

KNÍŽE

Nechci nikoho urazit,

ale rád bych to dovedl do konce.

Má hlava je stará a mýlí se.

Jsem úplně popletený.

Nechci *atd.*

Byl to sen, nebo snad skutečnost?

Byla to skutečnost, nebo nějaký sen?

MARJA ALEXANDROVNA

Přísahám vám, byla to skutečnost.

Už jsem si myslela, že jsem vyhrála.

Můj plán je vniveč, mé štěstí pryč!

NASTASJA

Byl předurčen mně,

jsem také ještě mladá.

Chtěla mi ho vzít,

a teď ať se stydí, už má dost.

Ona ale trvá na své představě,

že se sny mohou uskutečnit.

Ona trvá na své představě,

že sny mohou být skutečné.

PAVEL

Řekla, že jsem darebák,

tím se nemusím trápit.

Vyvinulo se to, jak jsem potřeboval,

tak si přihřeju polívčičku.

Byl to sen *atd.*

ŽENSKÝ SBOR

Starý ztratil kontrolu,

ona ho žene do manželského stavu.

Pýcha předchází pád,

to je tady stejné jako všude.

K smíchu bude celému městu,

kdo se takhle přepočítal.

Ona ale trvá na své představě,

že se sny mohou uskutečnit.

Ona trvá na své představě,

že sny mohou být skutečné.

8. SCÉNA

ZINA

(vystoupí do popředí)

Tak dost!

Už to déle nesnesu, musím to říct,

nazvat to pravým jménem,

musím se doznat.

Byl to podvod, můj kníže, podvod to byl.
Cením si velmi vaší šlechetnosti, kníže.
Jste hostem u našeho krbu.
Zpívala jsem pro vás s jistým záměrem,
s rozvahou si vaše srdce podmanila.

ŽENSKÝ SBOR

Slyšely jste, co to povídala?

ZINA

Nebylo hezké se takhle zachovat, kníže.
Je to zavrženíhodné!

ŽENSKÝ SBOR

Slyšely jste, co řekla?

ZINA

Kníže, musíte ze mě sejmout vinu.
Řekněte prosím: „Odpouštím!“

ŽENSKÝ SBOR

Přišly jsme stvrdit její porážku,
ona se však pozvedá
jako fénix z popela.

ZINA

Já miluju Feđu, patříř jemu.
Chtěla jsem vás oblouřit,
abych s pomocí vašich peněz
mohla zachránit nemocného,
milovaného, nesmírně milovaného muže.

ŽENSKÝ SBOR

Slyšely jste, co povídala?

Slyšely jste, co řekla?

ZINA

Kníže, musíte ze mě sejmout vinu.
Řekněte prosím: „Odpouštím!“

KNÍŽE

(dojatě) Ale mé milé, půvabné dítě,
z čeho se obviňujete, proboha...

MARJA ALEXANDROVNA

(bolestně) Ach, můj Bože, zničila své štěstí!
Ach, můj Bože, vždyť jsem jen chtěla
štěstí své dcery!

NASTASJA

Všechno se vyvinulo podle mého plánu.

KNÍŽE

Nikdo nejsme bez chyby,
však většinou je tajíme.

ŽENSKÝ SBOR

Osamělá v bázni a hanbě truchlí
matka. Lidská pýcha předchází pád.

PAVEL

Všechno se mi podařilo.
A nová naděje kyne.

MARJA ALEXANDROVNA

Běda mi, čeho jsem se to dočkala,
pověst své matky zneuctila.
Já hynu... Ach, můj Bože,
tohle nesnesu.

ŽENSKÝ SBOR

To je jistě pravda.

NASTASJA

Osamělá v bázni a hanbě truchlí
matka. To za to nesvědomitě
předstírání. A teď se tu potácí!

PAVEL

Všechno se mi podařilo.

ŽENSKÝ SBOR

Jak je to podivné.

KNÍŽE

Nebyl to tedy žádný sen!

(váhavě) Bylo to tak milé...,
až bych svatosvatě věřil, že se mi to zdálo.
Věřit ve skutečnost jsem se já, starý muž,
koneckonců neodvážil.

MARJA ALEXANDROVNA

(žalostně) Chtěla jsem přece jen štěstí své dcery.

NASTASJA

Co jsem chtěla, toho jsem dosáhla,
teď se tady potácí!

ŽENSKÝ SBOR

Jak krásně řečeno, můj Bože,
jak krásně řečeno!

ZINA

Láska dovoluje snít o štěstí,
že s Feďou budu zase blažená;
duše už zvedá křídla
a jasné oko hledí
do čistého nebe!

PAVEL

Odejdu odsud jako vítěz,
opustím tohle místo se Zinou
a na všechno trápení se zapomene.
Pak najdu klid. Ó kéž by byla Zina mou!

NASTASJA

Ona jednala nesvědomitě,
a já dosáhla, čeho jsem chtěla.
Teď se tu potácí! A já, chudá příbuzná,
ji musím ještě v jejím prokletí doprovázet!

KNÍŽE

Tak si moje srdce, mé volné srdce
se mnou opět jednou zahrálo,
že jsem zapomněl, jak jsem stár,
a cítil se zase jako mladík.
Je čas odejít.
Byl to jen sen – jsem sám!

ŽENSKÝ SBOR

Osamělá v bázni a v hanbě truchlí
matka. Lidská pýcha předchází pád.

MARJA ALEXANDROVNA

To bych si nepomyslela!
Takový špatný konec!
Vlastní vinou jsem teď na posměch
celému městu.

(zlomena, velmi žalostně)

Běda mi, čeho jsem se to dočkala,
pověst své matky zneuctila.

Já hynu... Já to nepřežiju!

(pomalu, podpírána Nastasjou, odchází)

KNÍŽE

(k Zině) Já sám, mé milé dítě, já sám jsem vinen!

(něžně) Jste tak mladá a krásná, a tu přišlo
mi samotnému, jako bych nebyl vůbec starý.
Okouzila jste mě, a probuzení bolí.

ZINA

Vaše dobrota mě dojímal!
Dobře jsem udělala!
Duše se otevírá k novému rozkvětu,
k novému štěstí.

PAVEL

(stranou) Nemůžu od ní odvrátit zrak.
Stará odchází, vědoma si své viny.
Všecko se mi tu podařilo
a nová naděje mi kyne.

ŽENSKÝ SBOR

To je od něj hezké! Jak se doznává
a bere vinu na sebe.

KNÍŽE

Já jsem ten, kdo musí prosit o odpuštění.
To proto, že jsem ve zmatku svého srdce
k vám, nádherné dítě, pozvedl zrak.

ZINA

Cítím, jak mě zahaluje plášť štěstí.

ŽENSKÝ SBOR

Loučí se tiše. A nikdo ho neslyší bédovat.

PAVEL

(vzrušeně) Nemůžu od ní odvrátit zrak.

KNÍŽE

(na odchodu, velmi intimně)
Odpusťte mi! Jak jste dobrá!
(váhavě) Nyní je čas jít! Musím se rozloučit.

ŽENSKÝ SBOR

Jaká ušlechtilost spočívá v knížecím chování.
Jaká ušlechtilost! To si zapamatujme!
Jaká ušlechtilost!

KNÍŽE

(posílá vzdušný polibek)
Sbohem, mé dítě, sbohem!
(odejde)

9. SCÉNA

ŽENSKÝ SBOR

(spěchá k oknu a hledí za knížetem)
Venku koně zapřahají...
Kočár je už opraven.
Lokajové otvírají dvířka...
Ach, to byl úžasný den!
(spěšně odchází)

(Scéna se vyprázdnila, jen Zina a Pavel zůstávají.)

10. SCÉNA

ZINA

(zpívá, jako by byla v místnosti sama)

(váhavě) Mně je tak lehký,
(rozjařeně) že bych mohla létat.

Teď mohu dýchat, žít!

PAVEL

(temně) Zinu chci, nic než Zinu, ona jediná
ovládá mé myšlenky.

ZINA

Teď smím zase náležet Feďovi.

Teď jsem jeho.

PAVEL

Plány její mazané matky jsem drsně
vytáhl na světlo.

ZINA

Teď těší mě zase světlo sluneční!

Mně je tak lehký, že bych mohla létat.

PAVEL

Na všechno zapomenu, když ji vidím.

Všecko se ve mně bouří, abych tě vybojoval.

ZINA

Plnými doušky smím dýchat,

volná ňadra už nic netísní,

zas mám odvahu kráčet

a oko se nebojí dívat.

PAVEL

V srdci sice nosí Feďu,

ale já zničil jeho dopis.

On v osamění spěje ke smrti,

a já se těším ze života!

ZINA

Já přijdu, Feďo! Zůstanu s tebou!

V duchu ho vidím, jak vstává z lože,
otvírá dveře, vychází na ulici.

Nemůže to přece být jinak.

Už slyším jeho kroky, jak spěchá,

aby mě obejmul...

(pohne se směrem ke dveřím)

Feďo!

PAVEL

(prudce) Chci Zinu, toužím po ní; jediná ona
ovládá mé myšlenky. V srdci sice nosí Feďu,
ale ten v osamění spěje ke smrti.

11. SCÉNA

*(V tomto okamžiku se objeví Barbara, oblečená v černém,
a padne Zině k nohám.)*

ZINA

(plná bolesti, mluví)

Feďa... mrtev!

(Všichni tři zůstanou bez hnutí.)

EPILOG

V městském archivu.

ARCHIVÁŘ

(mluví) Bolest byla velká. Přešla léta,
prodaly vše, co měly v Mordasově
a odstěhovaly se. Matka se svých plánů
nevzdala, přece se jí to podařilo.
Daleko na východě žije Zina, provdaná
za jakéhosi starého guvernéra.
Generálové ověnčení řády se klaní její
moci a hrdé kráse.
Není pro ni přátelství, ani láska není!
Nic necítí, je chladná jako kámen.
Svou nesmrtelnou duši ztratila.
Kdybych ji neuchoval ve svých mrtvých
aktech, jako by nikdy nebyla.

OPONA

KONEC OPERY